

Info Artikel:
Diterima 21/03/2017
Direvisi 11/05/2018
Dipublikasikan 30/06/2018

Masfizaizan Binti Manaf^{1*)}, Emilawati Binti Othman², Noorashikin Binti Ahmad³

¹²³Politeknik Sultan Mizan Zainal Abidin
✉ e-mail: emilawati@psmza.edu.my

Impact of Community Service Activities on the Soft Skills Development of Polytechnic Engineering Students Sultan Mizan Zainal Abidin

Abstract

Community service activities are one of the activities most recently announced by all communities, government and private institutions as well as higher education centers. This activity has a positive impact on all societies, individuals and students involved in their success. Among the significant impacts of the students involved in this activity is to enhance the generic skills development of the team in terms of teamwork and problem solving skills in any field. In this study, the data were collected using a questionnaire distributed to 217 Electrical Engineering students from two to four semester at Sultan Mizan Zainal Abidin Polytechnic (PSMZA) to obtain information about the impact of teamwork and problem solving skills. The raw data obtained was processed using the SPSS version 23 software and used the Likert scale 4 for each question chosen. Data analysis showed that the mean value of the impact of community service activities on teamwork skills was 3.26 and problem solving skills (3.68) where it was stand in high level for two to four semester electrical engineering students. The results of the t-test experiments found that there was no significant difference between male and female students on the impact of community activities on the components of teamwork skills where $p > 0.05$ and there is little difference between male and female students for problem solving skills where $p < 0.05$. It is thus envisaged that this community service activity is crucial to be applied to all polytechnic students as a condition of awarding diploma and in line with the requirement of the National Education Philosophy to produce individuals who are intellectually, spiritually, emotionally and physically balanced.

Keywords: Soft Skill, teamwork skills, problem solving skills

Impak Aktiviti Khidmat Masyarakat Terhadap Pembangunan Kemahiran Insaniah Pelajar Kejuruteraan Politeknik Sultan Mizan Zainal Abidin

Abstract

Aktiviti khidmat masyarakat adalah salah satu aktiviti yang paling baru-baru ini diumumkan oleh semua komuniti, institusi kerajaan dan swasta serta pusat pendidikan tinggi. Aktiviti ini mempunyai kesan positif terhadap semua masyarakat, individu dan pelajar yang terlibat dalam kejayaan mereka. Antara kesan penting pelajar yang terlibat dalam aktiviti ini adalah untuk meningkatkan kemahiran generik pasukan dalam aspek kerja berpasukan dan kemahiran menyelesaikan masalah di mana-mana bidang. Dalam kajian ini, data dikumpulkan menggunakan soal selidik yang diedarkan kepada 217 pelajar Kejuruteraan Elektrik dari dua hingga empat semester di Politeknik Sultan Mizan Zainal Abidin (PSMZA) untuk mendapatkan maklumat mengenai kesan kerja berpasukan dan kemahiran menyelesaikan masalah. Data mentah yang

diperoleh diproses menggunakan perisian SPSS versi 23 dan menggunakan skala Likert 4 untuk setiap soalan yang dipilih. Analisis data menunjukkan bahawa nilai min bagi kesan aktiviti khidmat masyarakat terhadap kemahiran kerja berpasukan adalah 3.26 dan kemahiran menyelesaikan masalah (3.68) di mana ia berada di tahap tinggi untuk dua hingga empat semester pelajar kejuruteraan elektrik. Keputusan eksperimen t-ujian mendapati tidak terdapat perbezaan yang signifikan antara pelajar lelaki dan perempuan mengenai kesan aktiviti masyarakat terhadap komponen kemahiran kerja berpasukan di mana $p > 0.05$ dan terdapat sedikit perbezaan antara pelajar lelaki dan wanita untuk kemahiran menyelesaikan masalah di mana $p < 0.05$. Oleh itu, diharapkan aktiviti perkhidmatan komuniti ini adalah penting untuk digunakan untuk semua pelajar politeknik sebagai syarat pemberian diploma dan selaras dengan keperluan Falsafah Pendidikan Kebangsaan untuk menghasilkan individu yang seimbang secara intelektual, rohani, emosi dan fizikal.

Keywords: Kemahiran Soft, kemahiran kerja berpasukan, kemahiran menyelesaikan masalah

Copyright © 2018 IICET (Indonesia) - All Rights Reserved
Indonesian Institute for Counseling, Education and Therapy (IICET)

PENGENALAN

Amalan khidmat masyarakat atau dahulunya lebih dikenali sebagai aktiviti gotong royong ini sering dilakukan oleh semua golongan masyarakat di Malaysia. Aktiviti ini merupakan salah satu cara hidup atau adat resam dalam masyarakat yang telah diamalkan sejak berkurun lamanya di mana apabila adanya majlis perkahwinan, perayaan, mahupun sesuatu majlis ianya diselesaikan dengan cara bergotong-royong. Amalan gotong-royong ini dilakukan oleh masyarakat setempat secara berkumpulan dan saling tolong menolong di antara satu sama lain agar tugas atau pekerjaan yang hendak diselesaikan lebih mudah, pantas dan lebih ringan. Pada kebiasaannya amalan gotong royong ini seringkali dipraktikkan oleh masyarakat kampung atau desa dalam menyelesaikan sesuatu perkara di mana sebaliknya yang berlaku di bandar ianya tidak dipraktikkan dengan sebaiknya. Kini aktiviti gotong royong di kawasan bandar lebih dikenali dengan nama aktiviti masyarakat apabila golongan dari badan badan tertentu seperti dari sector kerajaan, swasta, atau organisasi melibatkan diri bersama masyarakat setempat untuk melakukan aktiviti membersihkan kawasan, membantu mengecat rumah penduduk kampung, membersihkan kawasan kubur atau membersihkan asrama anak-anak yatim atau golongan orang tua mampu menjadi pemangkin dalam memupuk kemesraan antara anggota masyarakat yang terlibat sekiranya ia dapat berfungsi dan melaksanakan peranannya dengan baik. Aktiviti kemasyarakatan perlu diamalkan secara berterusan kerana ia boleh menjadi salah satu medan bagi mengeratkan hubungan silaturahim, kerjasama serta membudayakan penjagaan kebersihan di kalangan masyarakat setempat.

Sehubungan dengan itu, usaha-usaha yang mendorong kepada peningkatan keupayaan modal insan seharusnya perlu dipergiatkan lagi dari masa ke semasa dengan melalui pelbagai cara penguasaan ilmu, pemupukan masyarakat berbudaya dan pemantapan aspek moral dan nilai-nilai murni yang tinggi. Bagi merealisasikan agenda pembangunan modal insan kelas pertama, mahasiswa dilihat sebagai agen terpenting untuk mencapai kejayaan tersebut. Ini adalah kerana bagi melahirkan mahasiswa yang mapan, mereka bukan sahaja memerlukan kebijaksanaan kognitif, malah perkembangan afektif seperti pembinaan sahsiah dan karakter perlu ditekankan (Ahmad Marzuki, 2007). Justeru itu, mutu sistem pendidikan negara dilihat memberi impak yang sangat besar untuk memperlengkapkan diri pelajar bukan sahaja dari aspek kemahiran profesional malah kemahiran insaniah seperti kemahiran kerja berpasukan, kemahiran menyelesaikan masalah dan kemahiran komunikasi yang amat diperlukan oleh negara. Seajar dengan itu, pengajaran dan pembelajaran hari ini perlu seiring dengan perkembangan dan keperluan rohani, jasmani serta emosi di samping intelek. Norazila Mat, Jamsari Alias (2015) turut berpendapat bahawa pada masa kini perancangan akademik juga perlu melibatkan supaya pengajaran dan pembelajaran dibaluti dengan elemen-elemen kemahiran insaniah dalam berkomunikasi, ketrampilan berfikir serta semangat kerja berpasukan dan pembelajaran sepanjang hayat dalam. Oleh itu (Adibah, Mohd Shafry, Nor Fadila, & Peter, 2016) berpendapat bahawa salah satu program yang kerap dilakukan oleh pelajar untuk mencapai hasil ini ialah melalui program khidmat masyarakat.

Objektif kajian

Objektif bagi kajian ini ialah:

1. Mengenalpasti item kemahiran insaniah iaitu kemahiran kerja berpasukan dan kemahiran menyelesaikan masalah yang paling dominan dalam memberi impak kepada pelajar kejuruteraan elektrik semester dua hingga empat di PSMZA setelah terlibat dalam aktiviti khidmat masyarakat
2. Mengkaji adakah perbezaan jantina mempengaruhi impak khidmat masyarakat terhadap kemahiran insaniah iaitu kemahiran kerja berpasukan dan kemahiran menyelesaikan masalah bagi pelajar kejuruteraan elektrik semester dua hingga empat di PSMZA

LITERATUR REVIEW

Aktiviti khidmat masyarakat secara umumnya telah lama wujud dalam kehidupan manusia. Khidmat masyarakat ialah kerja-kerja sukarela dalam kelompok masyarakat yang dilaksanakan secara berkumpulan dan mempunyai matlamat serta tujuan tertentu. Dalam sesebuah masyarakat individu, keluarga dan institusi atau organisasi merupakan agen sosial yang memainkan peranan penting dalam memberi sumbangan bagi segala bentuk aktiviti yang dijalankan. (Sulaiman, Nizah, & Mohammad Aizzuddin bin Abdul Aziz, 2014). Menurut kajian yang dijalankan oleh Mohd Zaki Kamsah (2008) menyatakan bahawa antara pendekatan yang diutarakan dalam pembangunan Kemahiran Insaniah ialah melalui aktiviti formal pengajaran dan pembelajaran (P&P) berasaskan program sokongan dan juga melalui aktiviti kehidupan di kampus.

Dalam usaha mempergiatkan penerapan kemahiran insaniah dari akar umbi lagi, elemen-elemen kemahiran tersebut seharusnya disemai dalam diri pelajar semenjak mereka berada di pusat pengajian tinggi lagi. Kenyataan ini disokong oleh Mohd Faizullah Bin Mohamed (2015) bahawa kemahiran insaniah merupakan keperluan penting bagi seseorang graduan dan kurikulum menjadi asas dalam pembentukan kemahiran insaniah tersebut. Menurut kajian yang dilakukan oleh Noor Azyani A. Jalil & Ahmad Esa (2012), beliau mencadangkan supaya pihak pentadbiran meletakkan syarat kepada pelajar yang mengikuti aktiviti kurikulum khidmat masyarakat pada semester satu diteruskan hingga semester dua di Universiti Tun Hussein Onn Malaysia (UTHM) selain itu juga pensyarah perlu menilai ketujuh-tujuh kemahiran insaniah yang digariskan oleh pihak Kementerian Pengajian Tinggi (KPT). Ini adalah kerana graduan yang bakal lahir kelak bukan sahaja mantap serta cemerlang dari segi kemahiran teknikal dan akademik malah cemerlang dari segi kemahiran insaniah dan berkeperibadian yang tinggi.

Kemahiran Kerja Berpasukan

Kemahiran kerja berpasukan adalah terdiri daripada kumpulan manusia yang boleh dibentuk daripada 2 atau lebih ahli yang berinteraksi dan menyelaraskan tugas atau kerja bagi mencapai sesuatu matlamat (Sidal, 2003). Di dalam kerja berkumpulan ini semua ahli mempunyai satu matlamat yang perlu dicapai dalam menyelesaikan sesuatu masalah. Selari dengan tuntutan agama dan juga tuntutan sosial, kemahiran kerja berkumpulan amat diperlukan untuk seseorang itu mendapat, memenuhi atau mencapai matlamat hidup (Adam & Kassim, 2008). Dapatan kajian yang dilakukan oleh Esa (2008), menunjukkan bahawa pembangunan kemahiran kerja berpasukan adalah sangat penting dan wajib diterapkan di Institusi Pengajian Tinggi Awam (IPTA) dan Institusi Pengajian Tinggi Swasta (IPTS) kerana ia merupakan salah satu elemen dalam Kemahiran Insaniah (KI) yang dapat diwujudkan menerusi aktiviti kurikulum iaitu aktiviti perkhemahan.

Adam & Kassim (2008) turut menegaskan dengan adanya kumpulan sesuatu maklumat dan idea boleh dikumpul dan diajara. Sekiranya sepuluh orang menganggotai satu kumpulan dan setiap orang memberi satu idea, kumpulan akan mempunyai 10 jenis idea yang berbeza dan boleh dikongsi bersama. Lebih banyak pandangan adalah lebih baik kerana kumpulan berpeluang untuk menapis dan memilih idea yang terbaik untuk dilaksanakan serta boleh bertukar tukar pandangan. Menerusi aktiviti yang dilakukan secara berkumpulan juga, kerjasama yang terjalin membolehkan produktiviti dan kualiti dapat

ditingkatkan iaitu hasil penggabungan kepakaran, pengetahuan dan komitmen semua ahli. Manakala masa dan tenaga untuk menghasilkan sesuatu kerja juga dapat diminimumkan. Sehubungan dengan itu, jelaslah bahawa dengan terbinanya sesebuah pasukan kerja ini secara tidak langsung ia dapat mengajar ahlinya lebih bertolak ansur dan dapat mempertingkatkan hubungan harmoni sesama mereka. Menurut kajian yang dilakukan oleh Wan Idros Wan Sulaiman & Maizatul Haizan Mahbob (2012), dengan adanya pembinaan pasukan para responden kajian juga tidak menafikan bahawa mereka seringkali digalakkan untuk mengambil bahagian dalam kumpulan dan meluahkan pendapat dan pandangan mereka dalam tugas yang diberikan. Ini sekaligus mengurangkan kekeliruan pelajar terhadap tugas dan peranan yang harus mereka laksanakan. Selain daripada itu, dapatan kajian beliau juga mendapati ketua dalam satu-satu pasukan kerja haruslah sentiasa memberikan dorongan dan motivasi untuk ahli di dalam kumpulannya mencapai kejayaan.

Oleh itu, sehebat mana pun seseorang pelajar dalam melakukan tugas yang diberikan, mereka pasti memerlukan bantuan serta gandingan orang lain untuk bekerja. Kerja yang dilakukan oleh sebuah pasukan tentunya akan menjadi lebih baik berbanding kerja yang dilakukan secara bersendirian dari segi kualiti dan kuantitinya. Semangat dalam berpasukan atau team building perlu ada demi mencapai kejayaan dan mencapai matlamat berlandaskan matlamat yang ditetapkan. Maka dengan itu adalah wajar sekiranya terapan kemahiran insaniah dibangunkan bukan sahaja melalui pembelajaran di dalam bilik kuliah tetapi seharusnya mencakupi seluruh penyediaan persekitaran yang kondusif dan perancangan serta pelaksanaan program pembangunan pelajar yang lebih bermanfaat.

Kemahiran Menyelesaikan Masalah

Berdasarkan kepada Model Konseptual Soft Skill dalam kajian (Noor Azyani A. Jalil & Ahmad Esa, 2012) kemahiran menyelesaikan masalah atau kemahiran berfikir secara kritis dapat ditingkatkan dalam diri pelajar melalui penglibatan mereka dalam persatuan seperti persatuan khidmat masyarakat dan keusahawanan. Kenyataan ini turut disokong oleh kajian yang dilakukan oleh Mohd Fathi, et al., (2013), apabila pelajar melibatkan diri dalam aktiviti kokurikulum seperti aktiviti khidmat masyarakat, pelajar akan diberi pelbagai pendedahan secara langsung atau tidak langsung dan menggunakan pelbagai pendekatan pembelajaran seperti perbincangan, pembelajaran berasaskan masalah, pembelajaran berasaskan senario dan pembelajaran experiential. Proses ini secara tidak langsung membentuk dan meningkatkan tahap kemahiran insaniah pelajar. Melalui kajian Ag. Basir, et al., (2011) juga turut menyokong yang mana dalam kajian beliau menunjukkan elemen yang dominan dan paling sesuai diterapkan dalam pengajaran dan pembelajaran dewasa ini ialah dari segi pemikiran kritis dan kemahiran menyelesaikan masalah.

Dalam konteks aktiviti kemasyarakatan, pelajar akan melalui salah satu pendekatan pembelajaran secara aktif di mana pelajar berpeluang untuk merasai pengalaman dan kemahiran menyelesaikan masalah yang dihadapi secara konseptual. Sehubungan dengan itu, maka tidak hairanlah kini Kemahiran Insaniah ini sangat dibincangkan secara tuntas di semua peringkat sama ada di peringkat rendah mahupun institusi pendidikan tinggi. Fenomena yang berlaku ini membuktikan bahawa kemahiran insaniah dikenal pasti dapat memberi impak yang penting dan merupakan elemen yang amat kritikal dalam dunia pekerjaan yang bersifat global ditambah lagi dengan perubahan teknologi yang sangat pantas. Oleh itu seharusnya graduan IPT perlu bertindak dengan lebih agresif dan bersemangat untuk menguasai kemahiran insaniah yang dapat memenuhi dan menepati kehendak pasaran kerja dan kehidupan pada masa akan datang yang kian mencabar.

METODOLOGI

Kajian ini adalah kajian kuantitatif deskriptif yang menggunakan set soal selidik untuk mendapatkan maklumbalas dari responden.

Populasi Kajian

Dalam kajian ini, populasi terdiri daripada pelajar kejuruteraan PSMZA iaitu pelajar yang mengikuti program kejuruteraan elektrik dari semester 2 hingga semester 4 bagi sesi Disember 2017. Untuk memastikan sampel adalah mewakili populasi, kaedah persampelan rawak mudah telah digunakan.

Seramai 217 orang pelajar kejuruteraan elektrik PSMZA telah terpilih dalam kajian ini. Merujuk Jadual Penentuan saiz sampel yang telah disediakan oleh Cohen (2011) sekiranya bilangan populasi 500 maka saiz sampel yang bersesuaian dengan ralat persampelan 5% ialah 217 orang.

Instrumen Kajian

Instrumen yang digunakan dalam kajian ini ialah satu set soal selidik yang dibina sendiri oleh penyelidik. Set soal selidik terbahagi kepada dua bahagian iaitu bahagian A dan B. Bahagian A merangkumi latar belakang responden iaitu umur, jantina dan semester pengajian. Bahagian B pula terdiri dari item-item berkenaan dua komponen kemahiran insaniah iaitu kemahiran kerja berpasukan dan kemahiran menyelesaikan masalah setelah menjalani aktiviti khidmat masyarakat. Bagi komponen kemahiran kerja berpasukan terdapat 13 item manakala komponen kemahiran menyelesaikan masalah terdapat 15 item untuk tujuan responden memberi maklum balas. Instrumen ini menggunakan Skala Likert Empat Mata bagi memudahkan responden membuat pilihan yang tepat terhadap setiap persoalan yang dikemukakan (Cohen, 2011). Jadual di bawah menunjukkan skala empat mata yang digunakan

Jadual 3.1 : Jadual Skala Empat Mata

Peringkat	Singkatan	Skor
Sangat Setuju	SS	4
Setuju	S	3
Tidak Setuju	TS	2
Sangat tidak Setuju	STS	1

Kebolehppercayaan Soal Selidik

Bagi menilai kebolehppercayaan item soal selidik, kajian rintis telah dijalankan kepada 21 orang pelajar kejuruteraan elektrik dari semester 2 hingga semester 4 di PSMZA. Nilai kebolehppercayaan item yang diperolehi bagi komponen kemahiran kerja berpasukan ialah 0.874 dan bagi komponen kemahiran menyelesaikan masalah ialah 0.808. Dapatan ini menunjukkan instrumen kemahiran kerja berpasukan dan kemahiran menyelesaikan masalah di kalangan pelajar kejuruteraan elektrik PSMZA boleh digunakan. Dapatan yang diperolehi ini dapat diperkukuhkan lagi dengan intepretasi data skor berdasarkan Bond dan Fox (2007) yang menyatakan skor alpha cronbach (α) yang melebihi 0.80 adalah dianggap baik.

Penganalisan Data

Data yang diperolehi dikumpulkan dan dianalisis menggunakan Statistical Packages for Social science (SPSS) version 23.0. Semua item pada Bahagian A dianalisis berdasarkan kekerapan, peratusan atau skor min. Manakala data bagi bahagian B dianalisis menggunakan skor min dan ujian skor t. Skor min akan dikaji bagi menjawab objektif kajian yang pertama iaitu manakala ujian -t sampel bebas pula bagi menjawab objektif kajian yang kedua.

Rujukan markat min boleh dilakukan dengan mudah dan tepat dengan menggunakan dua tempat perpuluhan dalam analisis markat skor. Jadual 3.2 menunjukkan panduan menginterpretasi min bagi empat skala daripada sumber penilaian skor min yang digunakan oleh Ghani Haji Taib (1966) dalam kajian Rabiatul Adawiyah, et al.,(2014)

Jadual 3.2 : Jadual interpretasi Skor Min Empat Skala

Selang skala	Interpretasi Tahap
1.00 – 2.00	Rendah
2.01 – 3.00	Sederhana
3.01 – 4.00	Tinggi

Ujian-T untuk sampel bebas pula digunakan untuk mengenalpasti perbezaan min yang signifikan diantara pembolehubah bebas iaitu jantina lelaki dan perempuan (Piaw, 2014).

Hipotesis Nul : Perbezaan jantina tidak mempengaruhi impak aktiviti khidmat masyarakat terhadap kemahiran kerja berpasukan dan kemahiran menyelesaikan masalah.

Hipotesis Penyelidikan : Perbezaan antara jantina mempengaruhi impak aktiviti khidmat masyarakat terhadap kemahiran kerja berpasukan dan kemahiran menyelesaikan masalah.

DAPATAN KAJIAN DAN PERBINCANGAN

Berdasarkan objektif kajian yang telah dinyatakan, analisis dilakukan untuk mengenalpasti item kemahiran insaniah iaitu kemahiran kerja berpasukan dan kemahiran menyelesaikan masalah yang mana paling dominan dalam memberi impak kepada pelajar kejuruteraan elektrik semester dua hingga empat di PSMZA setelah mengikuti aktiviti khidmat masyarakat. Analisis kedua dilakukan untuk mengkaji adakah perbezaan jantina mempengaruhi impak khidmat masyarakat terhadap kemahiran insaniah iaitu kemahiran kerja berpasukan dan kemahiran menyelesaikan masalah bagi pelajar kejuruteraan elektrik semester dua hingga empat di PSMZA

Analisis Skor Min Kemahiran Kerja Berpasukan dan Kemahiran Menyelesaikan Masalah

Berdasarkan objektif kajian yang pertama, ringkasan dapatan kajian bagi objektif pertama dapat ditunjukkan dalam jadual 4.1 berikut.

Jadual 4.1 : Analisis Impak Kemahiran Insaniah

Komponen Kemahiran Insaniah	Nilai Min	Tahap
Kemahiran Kerja Berpasukan	3.26	Tinggi
Kemahiran Menyelesaikan Masalah	3.68	Tinggi

Daripada Jadual 4.1 didapati bahawa komponen bagi kemahiran kerja berpasukan mencatatkan nilai min yang tinggi iaitu 3.26 dan bagi kemahiran menyelesaikan masalah juga mencatatkan tahap yang tinggi iaitu 3.6. Keadaan ini bermaksud aktiviti khidmat masyarakat memberi impak yang tinggi pada kedua-dua kemahiran insaniah yang dikaji iaitu kemahiran kerja berpasukan dan kemahiran menyelesaikan masalah. Daripada dapatan yang diperolehi, didapati bahawa komponen kemahiran menyelesaikan masalah paling dominan dalam mempengaruhi pelajar kejuruteraan elektrik semester dua hingga empat di PSMZA.

Jadual 4.2 Analisis Min Impak Aktiviti Masyarakat Responden Terhadap Item kemahiran Insaniah

Bil	Pernyataan	Min
1	Saya boleh menilai secara konsisten apabila berhadapan dengan masalah	3.84
2	Saya boleh berfikir secara konkrit sekiranya ada masalah yang rumit	3.80
3	Saya akan mengenalpasti punca masalah yang dahulu sebelum menyelesaikan sebarang masalah	3.73
4	Saya akan merancang terlebih dahulu apa yang perlu dilakukan apabila ingin menyelesaikan masalah	3.75
5	Saya akan mengambil kira pandangan dan perspektif dari luar bagi menyelesaikan masalah	3.71
6	Saya boleh membezakan hujah yang mempunyai asas yang benar atau sebaliknya dengan baik	3.65
7	Saya boleh menilai maksud yang tersirat semasa perbincangan	3.69
8	Saya sentiasa menggabungkan idea dari pelbagai perspektif untuk penyelesaian masalah	3.69
9	Saya akan menggunakan kreativiti sendiri dalam penyelesaian masalah yang dihadapi	3.61
10	Saya akan menapis dan menilai kebenaran atas keputusan yang dibuat	3.67

11	Saya akan membuat penilaian semula terhadap semua kaedah penyelesaian masalah yang telah dilaksanakan	3.58
12	Saya mampu berfikir secara terperinci terhadap implikasi yang berlaku hasil daripada keputusan yang dibuat	3.61
13	Saya tidak akan berputus asa untuk berusaha menyelesaikan sebarang masalah yang dihadapi	3.53
14	Saya yakin dapat menangani masalah apabila berhadapan dengan situasi baru	3.60
15	Saya akan mengambil kira faktor persekitaran dalam penyelesaian masalah	3.70
Total		3.68

Dalam komponen kemahiran menyelesaikan masalah terdapat 15 item yang perlu maklumbalas daripada responden. Hasil analisis didapati item yang pertama iaitu 'Saya boleh menilai secara konsisten apabila berhadapan dengan masalah' memberi skor min yang paling tinggi berbanding item yang lain iaitu 3.84. Skor min yang paling rendah ialah 3.53 pada item yang ke 13 iaitu 'Saya tidak akan berputus asa untuk berusaha menyelesaikan sebarang masalah yang dihadapi'.

Analisis yang diperolehi ini dapat disimpulkan bahawa kemahiran menyelesaikan masalah merupakan elemen terpenting dan amat dititiberatkan oleh pelajar. Hal ini adalah disebabkan mereka sering dilatih menggunakan pembelajaran berasaskan masalah sama ada di dalam kelas ataupun sebaliknya. Dengan mengikuti aktiviti khidmat masyarakat ini secara tidak langsung kemahiran, kesedaran dan penguasaan elemen-elemen kemahiran menyelesaikan masalah ini dapat diterapkan dalam diri pelajar. Sebagaimana dapatan kajian yang dilakukan oleh A.Jalil, et al.,(2012) menyatakan bahawa dalam menjalankan aktiviti kokurikulum menerusi program khidmat masyarakat, sememangnya terdapat penerapan, kesedaran dan penguasaan bagi elemen-elemen berkaitan kemahiran menyelesaikan masalah di kalangan pelajar-pelajar UTHM.

Bagi komponen kemahiran kerja berpasukan pula item ke 13 'Saya merasa bangga jika ahli kumpulan mencapai kejayaan' mencatatkan bacaan min tertinggi iaitu 3.66. Manakala item ke 4 iaitu 'Saya berasa sukar untuk menyesuaikan diri dengan ahli kumpulan' memberi bacaan min terendah iaitu hanya 2.76. Keputusan ini amat beretepatan dengan kajian yang pernah dilakukan oleh Adibah et al., (2016) yang diakui oleh pelajar sendiri bahawa mereka sukar memberikan kerjasama sepenuhnya dalam kerja berkumpulan kerana mereka memerlukan masa untuk mengenali rakan baru dalam kumpulan. Jelaslah di sini kemahiran adaptabiliti di kalangan pelajar perlu dipertingkatkan supaya mereka mampu bekerjasama dalam apa jua tanggungjawab yang diberikan apabila mereka berada dalam sesuatu kumpulan.

Umumnya, sesuatu kumpulan dibentuk merangkumi pelbagai aspek kehidupan samaada dari segi sosial, ekonomi, politik dan sebagainya dan setiap anggota di dalamnya memainkan peranan masing-masing. Kumpulan-kumpulan yang dibentuk ini berfungsi khusus untuk menyelesaikan masalah, untuk membuat perangkaan dan perancangan, menyelaraskan kerja serta tugas, manakala ada pula yang berperanan khusus mencari idea baru dan perubahan yang bakal berlaku.

Analisis Adakah Perbezaan Jantina Mempengaruhi Impak Khidmat Masyarakat

Berdasarkan Jadual 4.3 didapati bahawa keputusan kajian adalah signifikan bagi komponen kemahiran menyelesaikan masalah iaitu $p < 0.05$. Maka hipotesis nul ditolak bagi komponen ini iaitu perbezaan jantina mempengaruhi impak aktiviti masyarakat terhadap kemahiran menyelesaikan masalah. Manakala bagi komponen kerja berpasukan didapati nilai $p > 0.05$ maka hipotesis nul diterima iaitu perbezaan jantina tidak mempengaruhi aktiviti khidmat masyarakat.

Jadual 4.3: Ujian-t Kemahiran Kerja Berpasukan Dan Kemahiran Menyelesaikan Masalah Mengikut Jantina

	Jantina	N	Mean
Kemahiran Kerja Berpasukan	Lelaki	106	3.2685
	Perempuan	111	3.2557
Kemahiran Menyelesaikan Masalah	Lelaki	106	3.6409
	Perempuan	111	3.7154

	t	df	Sig. (2-tailed)
Kemahiran Kerja Berpasukan	.240	212	.811
Kemahiran Menyelesaikan Masalah	-2.421	212	.016

Hasil dapatan menunjukkan bahawa masyarakat dari segi terhadap kemahiran memberi kesan yang kajian ini, pelajar saling tidak mempengaruhi dalam apa jua aktiviti yang melibatkan kumpulan. Namun begitu bagi komponen kemahiran penyelesaian masalah didapati terdapat sedikit perbezaan antara lelaki dan perempuan setelah menjalankan aktiviti khidmat masyarakat. Daripada jadual 4.3 menunjukkan dapatan min 3.72 bagi pelajar perempuan lebih dominan berbanding pelajar lelaki. Kenyataan ini turut disokong oleh (Halim, 2016) bahawa pelajar perempuan lebih memberi penumpuan dalam melaksanakan kerja yang diamanahkan. Selain itu juga, golongan perempuan ini lebih mementingkan data logik untuk memudahkan mereka menerima atau membuat sesuatu keputusan.

kajian ini
 impak aktiviti khidmat
 perbezaan jantina
 kerja berpasukan tidak
 besar. Dalam konteks
 lelaki atau perempuan

KESIMPULAN

Secara keseluruhan, keputusan analisis menunjukkan impak aktiviti khidmat masyarakat adalah paling dominan terhadap kemahiran menyelesaikan masalah berbanding kemahiran kerja berpasukan. Dapatan ini dapat diperkukuhkan lagi dengan hasil kajian yang pernah dilakukan oleh Chin Pek Lian (2013) apabila terdapat hubung kait kemahiran insaniah pelajar di sebuah universiti sebagai penentu kebolehpasaran pelajar tersebut setelah tamat pengajian. Dapatan kajian beliau turut mencatatkan skor min bagi kemahiran menyelesaikan masalah ialah 3.48 lebih tinggi berbanding kemahiran kerja berpasukan iaitu 3.28 di mana ia menunjukkan pelajar-pelajar tersebut sedang dilengkapi dengan keupayaan kebolehpasaran. Walaupun kemahiran kerja berpasukan dan kemahiran menyelesaikan masalah berada pada tahap tinggi dalam kajian ini, kesemua komponen kemahiran insaniah yang lain juga perlu diterapkan terhadap pelajar sebagai persediaan revolusi industri 4.0 yang sedang melanda negara tatkala ini. Pelajar-pelajar politeknik khususnya perlu dipupuk, disemai dan disuburkan kemahiran insaniah di kalangan mereka. Penilaian dan ganjaran juga perlu diberikan kepada mereka supaya menguasai elemen-elemen kemahiran generik dan kemahiran insaniah ini. Inisiatif untuk meningkatkan kesedaran tentang kepentingan kemahiran insaniah yang berterusan perlu dipergiatkan kerana semangat kerjasama dan sukarelawan di kalangan pelajar melayu masih berada pada tahap yang sederhana Julinawati, et al., (2012).

Oleh hal yang demikian, perancangan yang jitu perlu dikaji bagi membolehkan pelajar dapat menyeimbangkan kemahiran pengajaran dan pembelajaran dengan kemahiran insaniah di dalam kelas mahupun apabila berada di dunia luar. Justeru, pihak institusi boleh membantu meningkatkan penglibatan pelajar melalui pelbagai aktiviti. Dalam konteks ini, pengurusan politeknik juga boleh menjadikan kursus atau program aktiviti masyarakat ini sebagai salah satu kursus wajib untuk pelajar sebagai syarat penganugerahan diploma. Kursus ini juga secara tidak langsung dapat memberi sumbangan bagi pihak politeknik kepada komuniti sekeliling melalui penglibatan staf dan pelajar dengan menyalurkan kepakaran, penggunaan kemudahan peralatan yang terdapat di politeknik kepada masyarakat setempat.

Pensyarah pula bukan sahaja mengajar kandungan subjek mata pelajaran, tetapi sentiasa berinisiatif untuk memperkembangkan aspek afektif dalam diri pelajar. Pelajar yang mempunyai kesedaran nilai yang tinggi akan mempunyai semangat kesukarelawanan yang tinggi dan tuntas untuk menjadi lebih seimbang dan membangun secara holistik.

DAFTAR PUSTAKA

- Ahmad Marzuki Ismail (2007). *Penyediaan Diri Kearah Pembentukan Modal Insan*. Kuala Lumpur :Karisma Publication
- A.Jalil, N. A. (2012). *Pembangunan Kemahiran Menyelesaikan Masalah Menerusi Aktiviti Kokurikulum Khidmat Masyarakat Dalam Kalangan Pelajar Uthm*.
- Adam, Z., & Kassim, F. (2008). *Kemahiran Kerja Berpasukan: Etika Dalam Pekerjaan Dari Perspektif Islam*. Seminar Kemahiran Kebangsaan Kemahiran Insaniah Dan Kesejahteraan Sosial, 18-19 Ogos 2008, Hotel Mahkota, Melaka., 1-9.
- Adibah, A. L., Mohd Shafry, M. R., Nor Fadila, M. A., & Peter, C. J. (2016). Kesedaran Sosial dan Penglibatan Mahasiswa Dalam Program Khidmat Masyarakat. *Jurnal Pemikir Pendidikan*, 7, 89-100. Retrieved from <http://www.jpp.edu.my/index.php/journal/singleJournal/42>
- Ag.Basir, D. H. B., Mokhtar, R. A. M., Putung, S. H., & Ationg, R. (2011). *Pemikiran kritis dan penyelesaian masalah dalam pembelajaran kursus tamadun islam dan tamadun asia*, (October). Retrieved from https://www.researchgate.net/publication/306357894_Pemikiran_Kritis_Dan_Penyelesaian_Masalah_Dalam_Pembelajaran_Kursus_Tamadun_Islam_Dan_Tamadun_Asia
- Chin Pek Lian. (2013). *Kerja Berpasukan : Faktor Mempengaruhi Dan Pengaruhnya Kepada Kepuasan, Kejeleketan Dan Prestasi Ahli Dalam Panitia Kemahiran Hidup Bersepadu Di Daerah Kuala Langat, Selangor*. Universiti Teknologi Malaysia.
- Esa, S. A. B. K. dan A. Bin. (2008). *Kumpulan Latihan Kelanasiswa Malaysia (KLKM), Universiti Tun Hussein Onn Malaysia (UTHM)*.
- Halim, S. S. & A. D. (2016). Kecenderungan Otak dan Hubungannya dengan Pencapaian dan Motivasi Pelajar, 41(1), 65-70.
- Mohd Faizullah Bin Mohamed. (2015). *Penerapan Kemahiran Insaniah Dalam*, (October), 0-11.
- Mohd Fathi, A., Azlan, A. L., Shahrin, H., & Noor Syafawati, M. (2013). *Impak Kursus dan Khidmat Komuniti Terhadap Pembangunan Kemahiran Insaniah Pelajar Universiti Teknologi Malaysia*. 2nd International Seminar on Quality and Affordable Education (ISQAE 2013), (Isqae), 406-410.
- Noor Azyani A. Jalil, & Ahmad Esa. (2012). *Kemahiran Menyelesaikan Masalah Menerusi Aktiviti Kokurikulum (Khidmat Masyarakat) Dalam Kalangan Pelajar UTHM*. Prosiding Seminar Pendidikan Pasca Ijazah Dalam PTV Kali Ke-2, 13 Jun 2012, 101-112.
- Norazila Mat, Jamsari Alias, N. M. & N. A. A. (2015). " Experiential Learning " Dan " Service Learning ": Ke Arah Meningkatkan Kemahiran Insaniah Pelajar UKM (" Experiential Learning " and " Service Learning ": Towards Improving Soft Skills of UKM Students) NORAZILA MAT , JAMSARI ALIAS , NAZRI MUSLIM & NUR , 18(1), 55-64.
- Rabiatul Adawiyah Abu Bakar, Salina Mohammed Rashid, G. M. A. (2014). *Budaya Berkongsi Pengetahuan Dalam Kalangan Pelajar Pekak: Satu Kajian Penerokaan*. Proceeding of the 1st International Conference on Management and Muamalah 2014, 2014(November), 1-6.
- Sidal, A. (2003). *Kerja Berpasukan : Strategi Ke Arah Keberkesanannya*. *Jurnal Pengurusan Awam*, 2(1), 68-82. Retrieved from http://www.myjournal.my/filebank/published_article/23671/Article__6.PDF
- Sulaiman, M., Nizah, M. A. bin M., & Mohammad Aizuddin bin Abdul Aziz. (2014). *Memupuk Kesedaran Tanggungjawab Sosial Melalui Penglibatan Dalam*, (July 2009).
- Wan Idros Wan Sulaiman, & Maizatul Haizan Mahbob. (2012). *Analisis keberkesanan pembinaan pasukan (team building): Impak ke atas sumber daya manusia*. *Jurnal Komunikasi*, 28(2), 227-241.